

ב) בקונטרס אחרון, בכמה מקומות מביא אדה"ז מסקנות חדשות בשונה מהפסיקה בשולחן-ערוך.

ג) פסקי הסידור - המופיעים בסידור רבינו הזקן, על סדר התפילה.

ד) קובצי הלכה - הלכות נט"י, הלכות ברכות-הנהנין, הלכות תלמוד-תורה (שלא הופיעו בסידור), הלכות ריבית וסדר הכנסת שבת [והם פסקי דינים בקיצור נמרץ בענינים הרגילים ושווים בכל נפש, וצריכים להיות תח"י זה שאין השו"ע תחת שולחנו" (אג"ק ח"ב עמ' שדמ)].

חביבות מיוחדת ידועה להל' ברכות-הנהנין, המופיעות **שלוש פעמים: א)**

בשנת תקל"ב חיבר כ"ק רבינו הזקן, בהוראת הרב המגיד, את השו"ע שלו חלק אורח-חיים. כעבור מספר שנים - לאחר שעבר אדה"ז על הש"ס ט"ז פעמים - החל בכתיבת מהדורא בתרא לשולחנו, בה הוסיף ואף שינה מפסקי השו"ע, וכדברי הרבי (פתח-דבר לשו"ע הוצאת תש"כ), **"פסקי רבינו הזקן בסידורו, אשר בכמה דברים הכריע דלא כמ"ש בשו"ע, ויש לנהוג כבהסידור מפני שהסידור חובר לאחרונה"**.

מהדורא בתרא זו הגיעה אלינו בכמה מהדורות:

א) פנים השו"ע נכתב מחדש (ממהדורה זו ישנם רק ארבעה סימנים).

בפנים שו"ע אדה"ז או"ח (ח"א) נתחבר בתקל"בי.ג.ב) לוח ברכות הנהנין - חובר בתקל"ט"ה.ג) סדר ברכות הנהנין, חובר בתקס"א"ג ונדפס בתקס"ג.

שני האחרונים נסדרו בסדר שונה מהשו"ע "למען ירוץ הקורא בו" (וכנ"ל מאגרת הרבי שמטרת חיבורים אלו היא לעיין מעשי), ומיוחד החלק האחרון בכך שבו חזר אדה"ז בהרבה מפסקי קודמיו וכמ"ש (בקיצור) בהקדמה - "ואלה מוסיף על הראשונים . . . שלא נקבעו בלוח הראשון"...

בעוד שעל השו"ע ישנם אייאלו הערות ומ"מ המיוחסות לרביה"ז (וחלקם לאחיו מהרי"ל), הרי שעל קובצים אלו לא נכתבו שום מ"מ.

בתקופה מאוחרת יותר החל נכדו של הצ"צ, הרה"ג הרה"ח ר' שניאור זלמן מרדכי שניאורסאהן, בעריכת "קונטרס שם הגדולים" - מ"מ וציונים ל"סדר נט"י לסעודה וסדר ברכות הנהנין, אך מ"מ קונטרס זה לא יצא לאור ונשאר בתכריך כתי"י (הרשז"מ, בן הרה"ק הר' יוסף יצחק מאוורוטש, כיהן כראב"ד בזיטאמיר - ראה אג"ק רבינו הרי"צ ח"ב עמ' כ"ו).

הרבי העתיק מכתב ידו של הרשז"מ את חיבורו הנ"ל מתחילתו ועד סופו. בתחילת ההעתקה כותב הרבי, **נעתק מגכת"ק הרשז"ז - הרב מזיטאמיר - בן הרה"ק הרי"צ בן הצ"צ נ"ע**, ושלחו להעתקה במכונת כתיבה [אפשר שהיה צורך בהעתקה ידנית לפני ההקלדה בשל יוקר כתב היד ונדירותו].

וכך נפתח הקונטרס, "בס"ד קונטרס מ"מ מוצא דיני נט"י לסעודה וברהמ"ז ונהנין שבסידור זקני הרב אדמו"ר נבג"מ וקראתי לקונטרס זה שם הגדולים" ומסתיים "סיימתי לקונטרס זה בעזר צור ישועתי, ועש"ק לסדר ואל שדיי יב'ר'ך' אותך וגם אותי, שלישי לירח כסלו ה'תרכ"ה פה זיטאמיר יע"א יצו ה' חסדו לעזרתי, לכל תלין אתי משוגתי, בדרך ינחני ה' דרך הישר והאמיתי, לך הוי' קיייתי, ככתוב קיייתי ה' קותה נפשי ולדבריו ה' ח' ל' י'".

על הגליונות המודפסים הוסיף הרבי ציונים בגוף דברי אדה"ז להערות הרש"ז, הגיה את ציוניו, השווה למקור ואף הוסיף עליהם (וכן על פנים ההלכות) הערות. עיקר הערות הרבי מתמקדות ב"סדר נטילת ידיים לסעודה", ואילו על "סדר ברכות הנהנין" ישנן רק הערות ספורות.

בתחילת ההערות פותח הרבי, **"ברה"נ נשתנה הרבה מלוח ברה"נ, וכמ"ש ג"כ בהקדמה לסדבה"נ. נט"י לא נשתנה"**.

נוסף על כך ישנן הערות שכתב הרבי, אך אינן על גוף ההלכות. כפי הנראה זהו ליקוט וקיצור מ'בדי השולחן' שעל 'קצות השולחן' לגרא"ח נאה, ואפשר שליקטם ע"מ להגיהם ולהכניסם בגוף הספר [ראה אג"ק ח"ב עמ' ש"ס, שם מבקש הרבי את הגרא"ח שישלח את הערותיו לצרפם לשולחן ערוך].

באגרת לרמ"ז גרינגלאס (אג"ק ח"ב עמ' קמט) כותב הרבי על רצונו להוציא לאור את הספר. **"תקותי שאולי**

יחד עם גילוי הרשימות, נתגלו דפי העריכה וכו' של ספר זה והובאו לדפוס (כמות שהם, כאשר הערותיו של הרש"ז מופיעות בשמם "שם הגדולים" והערותיו של הרבי מופיעות תחתיהם תחת השם 'תורת מנחם' - בתוספת פיענוח וכו') בשנת תשנ"ט.

אדה"ז ובכללם לסדר נט"י לסעודה וסדר ברכות־הנהנין, על פי הוראת הרבי. במענה לשאלתו אודות "סדר ברכות־הנהנין", השיב הרבי ש"אין בכך צורך, משום שכבר ישנם מ"מ מ'אחד מנכדי הצ"צ".

למרות זאת, בשנת תשל"ז הדפיס הרב לוי ע"ה ביסטריצקי מ"מ וציונים ל"סדר ברכות־הנהנין", וקיבל על־כך את אישורו של הרבי.

המ"מ וציונים היו (יחד עם עריכת מפתחות וכו') מהחביבים אצל כ"ק אדמו"ר ובמשך כל השנים עודד להו"ל כיו"ב, וכן בספרים שערך הרבי (כגון: מאמרי אדמו"ר מוהרי"צ, לקו"ת, תו"א ועוד) הנה כמעט בכולם ישנם הערות וציונים (אם בגוף הספר ואם בסופו).

וכדברי הרבי: "והרי ידוע גודל העילוי דעשיית ציונים וסימנים לתורה בכלל - כדאיתא בגמרא "מתנחי להו סימנא (ועי"ז) נתקיימה תורתן בידן", היינו, שענין זה נוגע לקיומה של התורה, ומהמעלות של שלמה המלך - ש"לימד דעת את העם דאגמרי" בטעמי הסימנים . . ועשה לה (לתורה) אזניים", שמזה מובן, שביחד עם ההתעסקות בלימוד התורה ובאופן ד"לאפשא לה", יש צורך והכרח לעסוק גם בציון המקורות וכו". (שיחת "ע"ד הספר מ"מ לרמב"ם).